ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра атлетичних видів спорту

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТРЕНЕРА В СИЛОВИХ ВИДАХ СПОРТУ

Лекція з дисципліни ТіМОВС для студентів V курсів факультету спорту та факультету фізичного виховання
(цикл силових видів спорту)

Львів
20___ р.

ПЛАН

Вступ

1. Особливості педагогічної діяльності тренера в процесі роботи з юними атлетами.
2. Педагогічні здібності тренера, їх значення і зміст.
3. Рівень майстерності тренера і вміння управляти колективом.
4. Особисті якості тренера-викладача.

Вступ

Фізичне виховання в нашій країні являється однією із важливих сторін підготовки особистості. Воно бере за свою мету готувати молодь до трудової діяльності, захисту вітчизни, сприяти їх всесторонньому фізичному розвитку. Так, філософи підкреслюють про необхідність поєднання духовного розвитку людини з фізичним вдосконаленням. Причому останнє являється не тільки засобом зміцнення здоров'я, але і джерелом оптимізму, який нам необхідний.

Сучасною наукою доказано, що самими сприятливими періодами розвитку фізичних сил є дитинство і юність. Цей вік характерний становленням характеру особистості, виявленням вольових і моральних якостей. Тому, сьогоднішній наставник атлетів повинний бути відмінним викладачем- тренером, мати добре розвинуті педагогічні здібності і володіти методами, які дозволяють успішно проводити тренірівки з різним контингентом тих, що займаються.

2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТРЕНЕРА.

Потрібно твердо знати, що заняття спортом спортивні змагав одна із форі діяльності, в якій крім фізичних якостей проявляються і розвиваються психічні якості людини. Однак, розвиток психічної сфери не може сам по собі привести до формування особистості, виховання якостей; форми поведінки, ідейних представників,... Це досягається додатковими мірами, котрі в спортивно- педагогічній діяльності реалізуються тренером.

Теперішній високий рівень спортивних результатів визначає підмащені вимоги до навчально-треувального процесу. В умовах сучасної тренірівки / великі навантаження, самовіддача тих, що займаються, витрати нервової системи, ускладнюються об'єктивні умови педагогічного контакттування і виховання.

У викладачів спорту обсяг дій, об'єм і характер роботи відрізняється від обов'язків звичайних педагогів. Для підготовки висококваліфікованих атлетів тренеру необхідворозвитку і вдосконаленні іоеить різносторонні здібності.

Крім спеціальних знань і вмінь / планування тренувального процесу, аналізу тренувального навантаження, основи відбору до занять виду спорту, уміння використати спеціальну апаратуру, знати всі сторони і правила суддівства, здійснювати керівництво командою на змаганнях /тренер повинний бути і добрим вихователем.

Розвиток рухових якостей /силиі/ не тільки розвивав од орно-руховий апарат, вегетативні і рухові функції органі ату,, але одночасно з тим, стимулює розвиток рівнихсторін.

Спорт сприяв наморальні якості / доброту, чутке відношення, захисту слабких/, розвиток інтелекту / думати, аналізувати, спілкуватись/, вольову / настирливість, сміливість, працездатність/ і емоціональну / взривні емоції/ сфер людини у Він оказув вплив на формування характеру людини, тобто тих особливостей особистості, які накладають відбиток на поступки і відношення з іншими людьми і зовнішнім світом.

Популярність спорту і увагу міліонів людей, болільників, зобов"язує пристойно представляти кращі якості людини. В свою чергу, від професіонального рівня тренера, організації виховної роботи, від відданості своїй справі буде залежати, зможуть його навчання, вирішувати поставлені завдання.

Разом з тим, вплив спорту на особистість не однозначне. При недотриманні ряду умов, він може впливати на особистість негативно. Так, успіх спортсмена мав і зворотню сторону медалі. Гучна популярність, увага преси і телебачення, безліч поклонників /все це носить в собі немало небезпеки для спортсмена /нестійкість характеру/. Розвиваються непомітно егоїстичні риси характеру, неспринятття критики. Особистий успіх в спорті - перш за все виховання громадянських позицій людини, її моральних і духовних сил. Негативним способом діє на свідомість спортсмена неякісне суддівстї во змагань, прогриш, вихід із складу збірної команди, травми.

В процесі навчальнс-тренувальної роботи існують фактори, які можуть Сприяти виховному процесу і можуть, навпаки. Наприклад, гарний вигляд спортивних залів, тренажерів, добротне спорудження, місця до роздягання і т.п. Безумовно, тут багато залежить від тренер, організаторських здібностей. Для покращення спортивної бази

достатньо залучати сили цих, що займаються. Кажучи про значення виховної роботи в спорті, необхідно брати до уваги то, що при цьому сам тренер повинний бути добрим педагогом", носячи всі якості, які необхідні тренеру/ характер, поведінку, побут, службові обов'язки/, які шляхом постійного і систематичного впливати, він повинний виховувати у тих, що займаються.

Із вищезгаданого, тренер повинний вати достатньо педагогічну майстерність. Відомо, що педагогічна майстерність спирається на розвиток педагогічних здібностей. Вважається, чим здібніший тренер, тим скоріше виробляються в нього навики і вміння педагогічної діяльності. Причому, педагогічні здібності не ототожнюють знання, ні педагогічному досвіду. Тому тренер з досвідом не тільки той, який довго проробив, але і цей, хто вміє максимально використати свою діяльність дня досягнення майстерності.

Якими видами педагогічних здібностей повинний володіти кваліфікований тренер, як педагог і вихователь ?

Основним засобом педагога на тих, що загаються при проведенні тренувань і у виховній роботі з ними служить жива мова. З допомогою слова, тренер управляв і керує практичними діями тих, що займаються.

Мовне спілкування а ними нерідко супроводжується мімікою і рухами тілом, жестами. Це підсилює емоціональні дії слова на слухачів. Тому така здібність тренера експресивна / виразна/ допомагає йому, особливо при створенні зорових образів / зображення об'єму, довжини, швидкості підсіду/.

Виразні жести бувають тоді, коли тренер силою голосу виділяв моменти і хоче підкреслити значимість сказаного. До речі, тренер повинний володіти і культурою мови - правильно і виразно передавати свої думки, без помилок в

наголосах, з чіткою вимовором-; без жаргонів / вирвати в стояка, на груди в пряму стійку/.

Мовне спілкування з ними нерідко супроводжується мімікою і рухами тілом жестами. Це підсилює емоціональні дії слова на слухачів. Тому така здібність тренера експресивна /виразна/ допомагає йому, особливо при створенні зорових образів / зображення об'єму, довжини, швидкості підсіду/. Виразні жести бувають тоді, коли тренер силою голосу виділяв моменти і хоче підкреслити значимість сказаного. До речі, тренер повинний володіти і культурою мови - правильно і виразно передавати свої думки, без помилок в наголосах, з чітким виговором, без жаргонів / вирвати в стояка, на груди в пряму стійку/.

Велику роль, особливо в роботі з починаючими атлетами, видіграє вміння тренера доступною мовою передати цей матеріал, стимулювати' їх самостійну думку. Це залежить від дидактичних здібностей. Крім цього, тренер мусить постійно поповнювати свої знання, аналізувати передовий практичний досвід, поповнювати знання в методиці навчання, засвоювати і примінювати більш ефективні методи навчання і виховання тих, що займаються - все це головні витоки, що забезпечують розвиток творческі здібності тренера. Можна привести достатньо прикладів, коли в минулому великі спортсмени, які не оволоділи знаннями в навчанні і вихованні, а тільки спиралися на свій досвід, не мають результатів в роботі. Крім спеціальних знань і вмінь, хоровий тренер- викладач повинний, оволодіти позитивними властивостями особистості /ввічливість, тактичність уважність. Особливо це відноситься до тренерів, які працюють, з членами збірних команд, на зборах, де збираються разом різні особистості і потрібний індивідуальний підхід. Дидактичні здібності тісно пов'язані з гностичними здібностями /пізнання/. Особливо в наш вік, вік великої інформації. Розвиток гностичних здібностей виробляє уміння вибирати великий науково-методичний матеріал, який отримано для практичної діяльності.

Давно встановлено, що уміння людини встановлювати добрі відношення з різними людьми, доброзичливість, готовність допомогти - дозволяє успішному виконанню його виробничої діяльності. Цьому сприяє комунікативна здібність. Тому тренер постійно працює над вихованням не тільки своїх педагогічних здібностей, від яких покращується його комунікативні здібності, але також займається розвитком цих якостей у тих, що займаються. Він особливо виділяє високі душевні якості у того, чи іншого спортсмена, дотримання правил поведінки і до нього притягують увагу особи, які з ним контактують.

Треба пам'ятати, що специфіка умов тренування і змагання в силових видах спорту /концентрація зусиль, індивідуалізація/ накладують відпечаток і на поведінку атлетів/нетерпимість, реакція на різні ситуації/.

Характер людини піддається самовихованню і може покращуватись разом із зміною оточуючих його умов. Тому хороший настрій, ввічливість, привітність корисні і для тренера, для тих що займаються, ніж грубість і роздратованість.

В навчально-виховній роботі успіх тренера залежить і від його вміння розуміти душевний світ спортсмена. Це залежить від його перцептивної здібності /сприняття/. Перцептивні здібності включають педагогічну спостережливість, яка дозволяє розуміти стан спортсмена, його переживання, бачити тенденції змін його особистості, замічати його позитивні якості, виявляти його інтереси, привязаності, найбільш авторитетних для нього особистостей й використати все це в педагогічному процесі.

Крім спостережень, корисно використати гарну бесіду. Часто тільки по зовнішньому вигляду / втомленість, недовільність і т.п„/ учня, тренер-педагог може судити про його готовність до тренування. Це розпізнання стану атлета допомагає тренеру давати таке завдання, яке, той що займається може виконати без шкоди для здоров'я, що підвищить авторитет. Особливо нагляд допомагає тренеру в ході змагань.

Треба виходити з цього, що спортсмени чекають від своїх наставників- тренерів допомоги і добрих порад в повсякденному житті, не тільки знань в області спорту.

Немаловажну роль в навчально-виховному процесі, де тренер користується різними методами для досягнення мети, відіграє авторитарна здібність /влада, вплив/. Вона проявляється у вольовому особистому впливі на учня.

Авторитарна здібність тренера протікав на вміння вказувати вплив на тих, що займаються з допомогою обширних знань, якими він володіє, практичних навиків, його особистих якостей, а не при допомозі посадових прав / иак, як це може бути в загальноосвітній школі/, так як заняття спортом - це справа добровільна. Тому і специфіка - зайвий авторитаризм тренера, необдумані вольові рішення; тон, який не терпить , можуть привести до відсіву новачків.

Особливо ця здібність має значення при підготовці спортсменів високої кваліфікації і членів збірних команд.

Відомо, що важливе значення в тренувальному процесі мав організація режиму дня, відпочинку тих, хто займається, умов тренувань. Багато в цьому залежить від організаторських здібностей тренера, в його справності при проведенні всяких заходів.

Досвід показує, що не у всіх тренерів одинаково розвинуті всі педагогічні здібності. Нерідко одне-два найбільш проявившихся якостей доводить майстерність тренера, його стиль діяльності. Якості, яких бракує, можуть бути або розвинуті, або компенсованими. Наприклад, якщо у тренера виявлені також здібності до музики, живопису, техніки, то включаючи їх в свою діяльність, він забезпечує свої педагогічні здібності, розширює діапазон виховної дії на юних атлетів.

Практика показує, що педагогічна майстерність тренера являється властивістю лише талановитих людей, а досягається і в результатів формування і вдосконалення педагогічних здібностей.

4. РІВЕНЬ МАЙСТЕРНОСТІ ТРЕНЕРА.

Важною умовою ефективності роботи тренера є вміння творчо определити цільові установки занять у відповідності з програмою навчання. Разом з тим, практика проказує, що тренери часто не вміють в цільовій установці відобразити виховні возможності всієї програми або окремих занять. Вони намагаються дати юним спортсменам більше спортивних знань /що є природними/, мало звертаючи увагу на виховну сторону занять.

Тренери високого рівня майстерності відрізняються хорошими педагогічними здібностями, ініціативою, видумкою, не стандартним підходом /наприклад, тренера Сєвєродонецька Луганської області Александровича Юрия Львовича. Активно керують тренуваннями, проявляють ініціативу в конкретизації вправ, розробляють їх нові варіанти. Вміють контролювати, своєчасно поправляти і заохочувати своїх вихованців. Мають тісний контакт з родичами, знають інтереси і потреби тих, що займаються. Вони визначаються високою вимогливістю до юних атлетів /також і до збірників/, привчають їх

до правильного режиму / наприклад, тренера Нагирного - Алекеенко Александра Дмитриевича, Кривий Ріг/. В групі формують почуття то, варіства: самостійності/.

Для тренерів середнього рівня майстерності характерно позитивне відношення до своєї роботи. Вони розуміють завдання, але мають трудності в їх практичному вирішенні. їх більше притягує сам процес навчально-виховної діяльності, ніж її кінцевий результат. Не завжди освідомлює послідовність своїх дій, використовує випадкові прийоми і способи дій. Вони з задоволенням беруться за ці види діяльності, які більше полюбляють і, які їм краще даються, ігноруючи ці, які їх мало цікавлять, але, які необхідні для роботи. В роботу залучають лише активістів групи. Зацікавлені своєю справою, раціонально використовують час, правильно оцінюють ситуацію, але затрудняються в приміненні нестандартних прийомів.

Переважав мотив продемонструвати свої успіхи і промовчати недоліки. Беруться за цю роботу, результати якої можуть побачити всі, недооцінюючи повсякденну роботу. Стиль виховної роботи незадовільно діє на тих, що займаються /копіюють тренера/.

У тренерів низького рівня майстерності мета в роботі з юними атлетами чітко не определена - в основі їх діяльності в основному як правило, тогочасні завдання. Вони не ставлять достатньо конкретної перспективи діяльності. їх результат діяльності залежить від ряду випадкових факторів. Із задоволенням використовують різні методи в тренуванні, але до методичних рекомендацій і навчальним посібникам /теорія/ відносяться скептично. Актив групи діє формально. Методами навчально-тренувальної і виховної роботи володіє слабо. Не вміє встановлювати контакт з тими, що займаються. Використовує завченні прийоми в заняттях.

Юні атлети не мають можливості проявляти свою активність із-за вимог безпринципового підкорення. В результаті той, хто займається перетворюється в добросовісного виконавця, здібного при зміні обставин попасти під вплив будь-якої більш сильної особистості але відкрито протестують і вступають в конфлікт з тренером, покидають групу.

Це все, що торкається тренерів майстрів. У тренерів не майстрів неможливо виявляти взаємопов'язану картину педагогічних дій.

Таким чином, в основу високих рівнів педагогічної майстерності тренера лежить цілеспрямована і взаємопов'язана система знань і вмінь в роботі з юними атлетами.

5. ОСОБИСТІ ЯКОСТІ ТРЕНЕРА-ПЕДАГОГА.

Спортивна діяльність в силу своєї специфіки породжує особливі форми відносин: солідарність, колективну і особисту відповідальність, взаємодопомогу, повагу. В умовах емоціонального підйому напруги сил юнаку- спортсмену необхідно строго контролювати свою поведінку, етичні норми. Такий самоконтроль можливий тільки при моральній платформі в групі. А таку платформу робить тренер з високою моральністю, увагою, здібний виховати любов тих, що займаються до своєї спеціалізації, працелюбність, розвинути їх вольові і моральні якості.

Сучасний тренер не тільки передає своїм вихованцям спеціальні знання і вміння в спорті, формує позитивні риси характеру, бореться з дурними звичками, але і показує особистий приклад сумлінного відношення до роботи.

Сучасний тренер — це людина, яка володіє високою загальною культурою /Петровський В.В., Войцеховский, Медведев А.С./.

Сучасний тренер не тільки передає своїм вихованцям спеціальні знання, уміння в спорті, формує позитивні риси характеру, але показує особистий приклад високоморальної людини.

Контрольні питання:

1. Назвати педагогічні здібності тренера і дати їм коротку характеристику.
2. Які Ви знаєте рівні майстерності тренера?
3. Які Ви знаєте особисті якості тренера-викладача?
4. Охарактеризуйте особисті педагогічної діяльності тренера з силових видів спорту.
5. Охарактеризуйте експресивну здібність тренера з силових видів спорту.
6. Які Ви знаєте особливості педагогічної діяльність тренера?

ЛІТЕРАТУРА

1. Деркач А.А., Исаев А.А. Педагогическое мастерство тренера.-М.: ФиС, 1986.
2. Тер-Аванесян А.А. Педагогика спорта. - К.: Здоровье, 1986, С. 114-127.
3. Фаламеев А.И. Модельные характеристики тренера по тяжелой атлетике /метод, рекомендации/. Лен-д, 1982.
4. Волков Л.В. Обучение и воспитание юного спортсмена. - К.: Здоровье, 1984.
5. Белоусова В.В. Воспитание в спорте. - М.: ФиС, 1974.
6. Етика та професійна етика; етика спорту і спортивна деонтологія: робоча програма 5 курсу за кредитно-модульною системою /Підгот. А.І.Коваленко. - Л., 2007. - 16 с.
7. Етика /За ред. В.О.Лозового. - К., 2007. - 224 с.